

Archeologie in West-Friesland 21

Gemeente Medemblik

‘Yes, we have found your ship’

Over de ontdekking en de geschiedenis van een
Medemblikker oorlogsschip in Finse wateren

In maart 2016 werd een bijzondere archeologische ontdekking wereldkundig gemaakt. Op de bodem van de Finse Golf ligt een zeer gaaf oorlogsschip uit het begin van de 18de eeuw. De houten constructie van de romp is grotendeels in tact, zelfs de kanonnen staan nog op het bovendek. Het schip is geïdentificeerd als het in Medemblik gebouwde fregat Huis te Warmelo van de West-Friese admiraliteit. De bekendmaking in maart was het startsein voor nieuw onderzoek op de zeebodem en in archieven. De belangrijkste doelstelling van dit onderzoek was een goede en systematische documentatie van het schip. Daarnaast wilde iedereen graag een antwoord op de vraag: 'is het echt ons schip'?

Aan de basis van de ontdekking ligt een 18de-eeuwse zeekaart van het Oostzeegebied in de collectie van het Maritiem Museum Rotterdam. Op deze kaart staat de tekst 'Hier is het Noord Hollands Oorlog schip op gebleven 1715'. De locatie van de tekst ligt midden in de Finse Golf, ten zuiden van de Finse stad Porvoo en ten westen van het Russische eiland Gogland. Het enige oorlogsschip dat voor deze aanwijzing in aanmerking komt, is het Huis te Warmelo dat op 25 augustus 1715 in Finse wateren verongelukte. Eind 2015, drie eeuwen na de ondergang van het Huis te Warmelo, werden de kaart en enkele specificaties van het schip met maritiem archeologen in Estland en Finland gedeeld. En dat leverde een verrassend snelle reactie op: 'Yes, we have found your ship'!

'Kalbådagrund gunship'

Spoedig volgden uit Finland spectaculaire onderwaterbeelden van het 'Kalbådagrund gunship', een naam die duikers eerder aan het scheepswrak hadden toegekend en verwijst naar de nabijgelegen onderwaterrotsformatie. Foto's en filmbeelden gemaakt door het Finse onderzoeksbureau SubZone tonen een houten scheepswrak met veel herkenbare onderdelen zoals dekroosters, ankers, kanonnen op rolpaarden en hijsblokken. Het oorlogsschip ligt in een rechtstandige positie op een diepte van circa 64 meter.

*Bakboord-ankers in het scheepswrak.
Port anchors in the shipwreck.
Paapuurin puoleiset ankkurit hyllyssä.*

Roosters in het bovendek zorgden voor licht en lucht op het onderliggende dek.

Gratings in the upper deck provided light and fresh air to the lower deck.

Pääkannen ristikot, joista saatiin valoa ja raikasta ilmaa alemmalle kannelle.

Het admiraliteitsmagazijn in Medemblik in 1726 naar een tekening van C. Pronk.

The admiralty's warehouse in Medemblik in 1726 based on a drawing of C. Pronk.

Amiraliteetin varastorakennus Medemblikissä vuonna 1726. C. Pronkin piirroksen mukaan.

H. Tavenier tekende eind 18de eeuw de tewaterlating van een oorlogsschip in Medemblik.

At the end of the 18th century H. Tavenier drew the launch of a man-of-war in Medemblik.

H. Tavenier 1700-luvun lopulla sotalaivan vesillelaskun Medemblikissä.

Door de natuurlijke eigenschappen van de omgeving verkeert het hout in bijzonder goede staat. De vraatzuchtige paalworm ontbreekt door het lage zoutgehalte van het Finse zeewater, er is weinig stroming en de lage temperatuur en het geringe zuurstofgehalte bevorderen de conservering van het hout.

Het 'Kalbådagrund gunship', nu geïdentificeerd als het Huis te Warmelo, werd al in 2002 opgemerkt door de Finse overheid tijdens een zeebodemonderzoek. Dat het om een vermoedelijk 18de-eeuws oorlogsschip zou gaan, is vier jaar later vastgesteld. Nadien is de lengte en breedte opgemeten en trachtte men de identiteit van het oorlogsschip te achterhalen. Een connectie met Zweden of Rusland lag voor de hand aangezien deze grootmachten in de 18de eeuw meermalen ter zee slag hebben geleverd. Maar een zoektocht in Zweedse en Russische archieven gaf geen match met de locatie en de afmetingen van het 'Kalbådagrund gunship'. Deze match was er wel met de informatie die eind 2015 uit Nederland kwam.

Medemblik en de West-Friese admiraliteit

Het oorlogsschip Huis te Warmelo is in Medemblik gebouwd. In het jaar van 1708 werd de kiel van het schip gelegd, de tewaterlating vond in het daaropvolgende jaar plaats.

Het oorlogsschip werd gebouwd in opdracht van de Admiraliteit van West-Friesland en het Noorderkwartier, één van vijf admiraliteiten die in de 17de en 18de eeuw de Nederlandse oorlogsvloot organiseerde en beheerde. Het bestuur ervan zetelde beurtelings in Hoorn en Enkhuizen. Deze steden hadden het grootste aandeel in de bouw en uitrusting van oorlogsschepen in West-Friesland. Dat Medemblik hierbij ook een rol speelde, was een zwaarbevochten privilege. Belangrijke troefkaarten van de stad waren de gunstige ligging ten opzichte van het eiland Texel en de ruime havens. Deze kwaliteiten werden ook door de Admiraliteit van Amsterdam benut. Haar oorlogsschepen deden geregeld de haven van Medemblik aan. Amsterdam had zelfs een com-

missaris-equipagemeester ter plaatse om de eigen zaken te behartigen. De activiteiten van de West-Friese admiraliteit in Medemblik vonden plaats onder supervisie van de equipagemeesters in de twee zustersteden. Voor de uitrusting van oorlogsschepen beschikte de West-Friese admiraliteit in Medemblik over een bescheiden magazijn aan de Pekelharinghaven. Het magazijn diende voor de opslag van zeilen, touwwerk en wapens. Door aankoop van een aantal pakhuizen werd de opslagcapaciteit in de loop van de 18de eeuw uitgebreid. Verder bezat de admiraliteit een werf aan de zuidzijde van de Westerhaven, genaamd de Admiraliteitswerf of Landswerf. Omstreeks het bouwjaar van het fregat Huis te Warmelo, kreeg de admiraliteit deze werf in eigendom.

BESTEDINGE

Van drie Nieuwe Scheeps-Hollen, binnen
Enchuyfen, op Maandag den eersten October 1708.
voor de middag ten 9 Uren.

De Gecommitteerde Raden ter Admiraliteyt/
residerende binnen Enchuyfen, laten by desen
allen en een yegelyk weten / dat haar Ed. Mog.
op den eersten October 1708, sullende wesen
vrijlaandag des Cloot-jriddags ten negen uren / in t Hof
van Wel-gemelde Raden / binnen Enchuyfen, sullen
aan besteden / het Tunnieren van drie Nieuwe Scheeps-
Hollen / lang 150, 140, en 120, Amsterdammer boe-
ten respectie.

Nemant daar toe genegen wylende / adresseere hem ten
dagte ure en plaatte voornemt / en de conditien gehoort hebbende doe sijn proijt.

Die ondertusschen de Charter en t bestek gelie-
ve te sien, adresseere sig by haar Ed. Mog. Respective Equipagie-meesters
soo tot HOORN, als ENCHUYSEN, die een yder goede onderregtinge
sal doen

J. van Oudensteyn

Ter Ordonnantie van de Raden voornemt.

A. Haack

Enchuyfen by de Wed: Henrik van Stralen, ordinaris Drukker van t Ed: Mog. Collegie
ter Admiraliteyt in West-Friesland en t Noorder-Quartier, Anno 1708.

Aankondiging van aanbesteding voor de bouw van
drie oorlogsschepen waaronder het fregat Huis te
Warmelo.

*Tender announcement for building three
men-of-war, the frigate Huis te Warmelo included.
Tarjouspyyntöilmoitus kolmen sotalaivan
rakentamisesta, joista yksi oli fregatti Huis
te Warmelo.*

In 1712 was Medemblik thuishaven van vier schepen van de West-Friese admiraliteit: het Huis te Warmelo, de Oranjespruit, het Kasteel van Medemblik en het Wapen van Alkmaar. De Oranjespruit was een klein wachtschip dat jaarlijks in Medemblik werd uitgerust om rond Texel en in het Vlie te dienen. De twee laatstgenoemde schepen waren grote linieschepen. Deze kolossen lagen jarenlang werkloos in de haven van Medemblik en werden respectievelijk in 1713 en 1726 wegens ouderdom verkocht.

Een nieuw oorlogsschip

Het fregat Huis te Warmelo was één van de vijf nieuwe oorlogsschepen die de Admiraliteit van West-Friesland en het Noorderkwartier in 1708 op stapel zette. De nieuwbouw diende ter vervanging van oude en verloren oorlogsschepen. In het begin van de 18de eeuw was Nederland verwickeld in de Spaanse Successieoorlog (1701-1713), een oorlog waarin de Engelse-Nederlandse vloot de Franse en Spaanse vloot bevocht. De nieuwe schepen werden in twee

J.A. Schmetterling tekende omstreeks 1800 havezate Huis te Warmelo bij Diepenheim in Overijssel.

About 1800 J.A. Schmetterling drew Huis te Warmelo mansion near Diepenheim in Overijssel.

J.A. Schmetterling piirsi Huis te Warmelon kartanon läbellä Diepenheimiä Overijsselissä noin vuonna 1800.

series gebouwd. Het Huis te Warmelo maakte deel uit van de tweede serie die op 1 oktober 1708 in Enkhuizen door de West-Friese admiraliteit openbaar werd aanbesteed. Dat de admiraliteit op deze wijze haar schepen liet bouwen, was de gangbare praktijk.

Van de aanbesteding in 1708 zijn de voorwaarden en het bestek bewaard gebleven. Het bestek diende als leidraad voor de scheepsbouwer en bevat gedetailleerde informatie over de maatvoeringen van het schip. De opdracht voor de bouw werd voor 29.500 gulden gegund aan Cornelis Blaauwevlag, een scheepsbouwer uit Enkhuizen. Enkele weken na de aanbesteding toonde de Amsterdamse admiraliteit zich bereid om de masten voor het schip te leveren. De aanbesteding betrof alleen de scheepsromp.

De tewaterlating moet in de zomer van 1709 hebben plaatsgevonden. Dat zal het moment zijn geweest waarop het nieuwe schip officieel zijn naam kreeg. Huis te Warmelo is een kasteel in Overijssel. Deze havezate werd destijds door Joan Albert Gabriel Sloet bewoond. Sloet had zitting in het bestuur van de West-Friese admiraliteit waarin hij de provincie Overijssel vertegenwoordigde.

Op 17 september 1709 werd het werk van Cornelis Blaauwevlag geïnspecteerd. Op enkele kleine punten na voldeed het schip aan de eisen van de heren aanbesteders.

Missie naar de Oostzee

Na de oplevering van de scheepsromp nam de admiraliteit de masten en de tuigage ter hand. Uit rekenin-

gen van de admiraliteit blijkt dat in de jaren 1711-1712 tientallen timmerlieden aan het Huis te Warmelo in Medemblik werkten. Er zijn geen aanwijzingen dat het nieuwe schip nog tijdens de oorlog met Frankrijk en Spanje dienst heeft gedaan. Met de Vrede van Utrecht in 1713 eindigde de Spaanse Successieoorlog. Maar al snel vroeg een ander conflict in Europa om de inzet van het schip. In het Oostzeegebied streden de tsaar van Rusland en de koning van Zweden om de macht, een oorlog die ernstige schade toebracht aan de Nederlandse economie.

Schepen met graan uit Riga en Gdańsk (Danzig) werden, ongeacht onder welke vlag ze voeren, door Zweedse kapers en oorlogsschepen opgebracht. Om de handelsschepen naar de Oostzee te beschermen, verlieten op 1 juni 1715 twaalf Nederlandse oorlogsschepen de rede van Texel. Eén ervan was het fregat Huis te Warmelo. Zij hadden de opdracht om 200 koopvaarders veilig door het oorlogsgebied te loodsen.

Het Huis te Warmelo stond onder commando van kapitein François de Groot uit Alkmaar. Zijn twee luitenanten kwamen uit Medemblik, evenals de eerste schipper, de schrijver, de bootsman en de konstabel die voor het geschut en bewapening verantwoordelijk was. De helft van de 200 opvarenden van het Huis te Warmelo was uit Medemblik en Alkmaar afkomstig.

De reis naar de Oostzee verliep voorspoedig. Een week na vertrek passeerde het konvooi de Sonttol. In de Sont voegden zich bij de Nederlanders 20 Engelse oorlogsschepen en 100 Engelse koopvaarders. De gecombineerde vloot stond onder commando van de Engelse admiraal John Norris en schout-bij-nacht Lucas de Veth van de Admiraliteit van Amsterdam. Voorbij de Sont zeilde het enorme konvooi van 300 koopvaarders en 32 oorlogsschepen in oostelijke richting naar Gdańsk, vervolgens in noordelijke richting naar Riga en ten slotte in oostelijke richting naar Tallinn (Reval) aan de Finse Golf. Ter hoogte van Gdańsk en Riga splitsten grote delen van de vloot zich af. De koopvaarders met deze bestemmingen zouden later weer worden opgehaald. Op 30 juni 1715 arriveerde de Engels-Neder-

*Detail van de grote mast op de zeebodem.
Detail of the main mast at the seabed.
Päämaston yksityiskobta merenpohjassa.*

*Archeologisch onderzoek van een kanon.
Archaeological investigation of a gun.
Tykin arkeologinen tutkimus.*

landse oorlogsvloot met de overgebleven handelsschepen in de Baai van Tallinn.

Een noodlottig ongeluk

Bij Tallinn vond de laatste grote splitsing plaats. Ongeveer 50 koopvaarders, voor het merendeel Engelse, zeilden op 1 juli door naar Sint-Petersburg, de verste bestemming van het konvooi. Deze koopvaarders werden tot het eiland Gogland, halverwege Tallinn en Sint-Petersburg, door vijf oorlogsschepen begeleid. Na Gogland voer alleen het Engelse fregat Mermaid mee tot Sint-Petersburg. De andere oorlogsschepen keerden terug naar Tallinn en voegden zich weer bij de hoofdmacht. In de maand juli kruiste de gecombineerde Engels-Nederlandse oorlogsvloot door het Oostzeegebied. Een confrontatie met de Zweden bleef uit. Aangezien de koopvaarders in Sint-Petersburg 40 dagen hadden gekregen om uit te laden en weer een nieuwe lading in te nemen, keerde de oorlogsvloot begin augustus weer terug in de Baai van Tallinn. Op 5 augustus zeilden vier oorlogsschepen naar het rendez-vouspunt Gogland. Het waren de Assistance, de Weymouth, het Huis te Warmelo en nog een tweede Nederlands oorlogsschip, vermoedelijk dezelfde schepen die ruim een maand eerder ook naar Gogland waren gezeld. Een dag later gingen de vier oorlogsschepen voor anker aan de oost-

zijde van het eiland. Het wachten op de koopvaarders uit Sint-Petersburg was begonnen. Pas op 24 augustus, zeker twee weken later dan verwacht, meldden de Mermaid en de koopvaarders zich. Direct werd koers gezet naar Tallinn. Er waaide een noordoosten stormachtige wind en de combinatie met regen zorgde voor slecht zicht. Vlak na middernacht ging het mis met het Huis te Warmelo. Ongeveer 40 mijl van Gogland raakte het fregat een blinde rots waarna het korte tijd later zonk. Een noodsignaal met drie kanonschoten werd door Engelse oorlogsschepen gehoord maar niet begrepen. Met eigen sloepen en middelen moesten de mannen op het zinkende schip zich zien te redden. Zij vochten in de nachtelijke duisternis tegen de hoge golven en het koude zeewater. Uiteindelijk overleefden slechts 75 van de 200 opvarenden het noodlottige ongeluk. Zij werden door Engelse koopvaarders opgepikt.

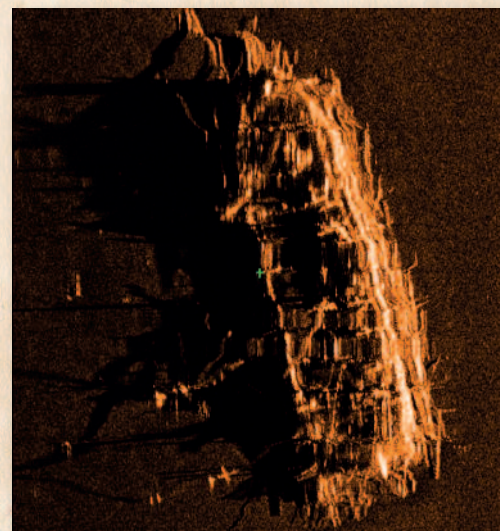
Medio september bereikte het nieuws over het ongeluk het vaderland. In de Oprechte Haerlemsche courant van 13 september 1715 wordt het oorlogsschip de Medenblick genoemd. Het is een onmiskenbare verwijzing naar de thuishaven.

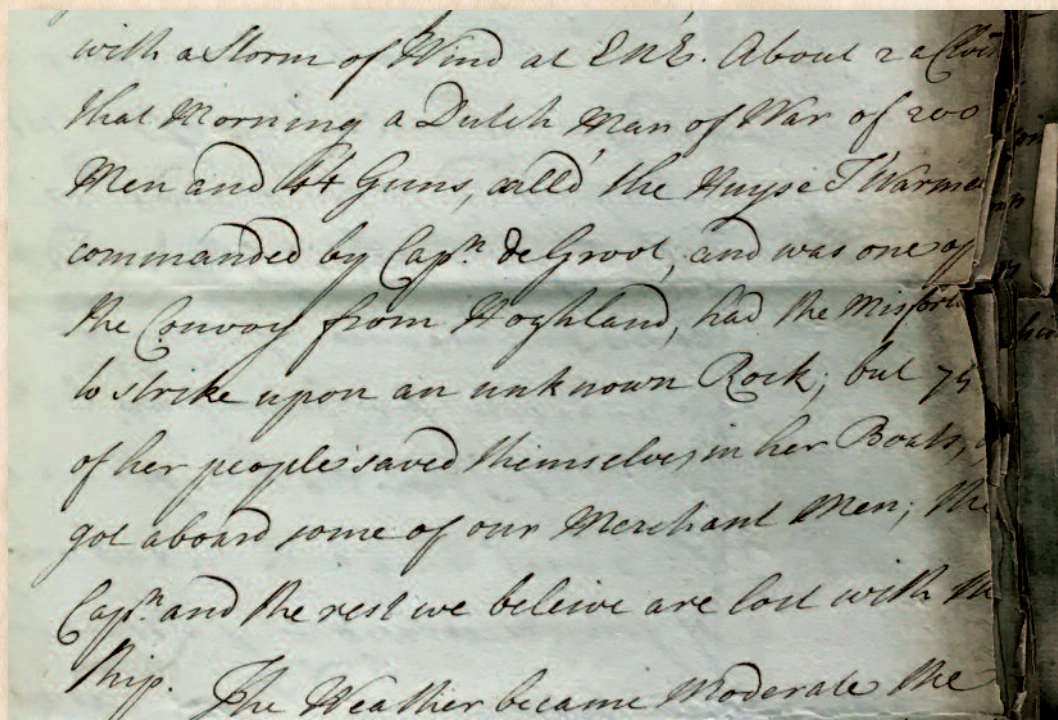
Nieuw onderzoek in 2016

In april 2016 maakte onderzoeksbureau SubZone met behulp van sonarapparatuur een beeld van het oorlogsschip op de zeebodem. De

*Het onderzoeksschip Yoldia van SubZone op de locatie van het wrak.
The research vessel Yoldia of SubZone at the location of the wreck.
SubZonen tutkimusalus Yoldia hylkyalueella.*

*Sonarbeeld van het fregat met aan bakboord de afgebroken masten.
Sonar image of the frigate with the broken masts on port side.
Viistokaikukuva fregatista, jossa näkyy paapuurin puolelle kaatuneet mastot.*

Brief van admiraal John Norris in het Engelse Nationaal Archief.

Letter of admiral John Norris in the English National Archives.

Amiraali John Norrisin kirje Englannin kansallisessa arkistossa.

Omstreeks 2 uur die ochtend had een Nederlands oorlogsschip [...] genaamd Huis te Warmelo onder bevel van kapitein De Groot [...] het ongeluk om tegen een onbekende rots te varen. Slechts 75 opvarenden redden zichzelf in sloepen [...]. De kapitein en de rest zijn met het schip ten onder gegaan.

About 2 o'clock that morning a Dutch man of war [...] called the Huyse t Warmelo commanded by captain De Groot [...] had the misfortune to strike upon an unknown rock. But 75 of her people saved themselves in her boats [...]. The captain and the rest we believe are lost with the ship.

Noin kello 2 sinä aamuna, hollantilainen sotalaiva [...] nimeltään Huyse t Warmelo, jota komensi kapteeni De Groot [...] oli epäonninen ja iskeytyi tuntemattomaan kariin. Mutta 75 sen miehistöstä pelastautui sen veneisiin [...]. Kapteeni ja loput uskoaksemme hukkuivat laivan mukana.

sonar zendt onderwater geluidsgolven die na weerkaatsing weer worden opgevangen. Door verschillende 'reistijden' van de geluidsgolven wordt een visueel beeld opgebouwd. Op deze wijze werd voor de eerste keer een totaalbeeld van het Medemblikker oorlogsschip gemaakt. Dat verschaftte nieuwe inzichten. Zo werd duidelijk dat alle drie de masten van het schip nog aanwezig zijn. Nadat de Finse nationale erfgoedautoriteit vergunning had verleend voor vervolgonderzoek op de wraklocatie, is in de zomer van 2016 elk deel van het schip door SubZone (met toestemming van de RCE) minutieus gefilmd. Niets mocht worden verplaatst of beschadigd om verlies van historische informatie te voorkomen. De tienduizenden beelden, die met de filmcamera zijn vastgelegd, worden verwerkt met fotogrammetrie software. Op deze wijze maakt SubZone een 3D-model op schaal, een moderne en nauwkeurige documentatiewijze.

Naast onderzoek in de Finse Golf is in archieven gezocht naar gegevens over het oorlogsschip en zijn opvarenden. Elke opvarende is een verhaal op zich. Neem Jan Stek, een matroos uit Medemblik. Zijn jongste kind werd gedoopt op 25 augustus 1715, de dag waarop het oorlogsschip verongelukte. Jan is waarschijnlijk een van slachtoffers want na die datum is hij niet meer als vader in het doopboek opgetekend. Ook in andere archiefbronnen is geen levensteken over hem gevonden.

Tot slot

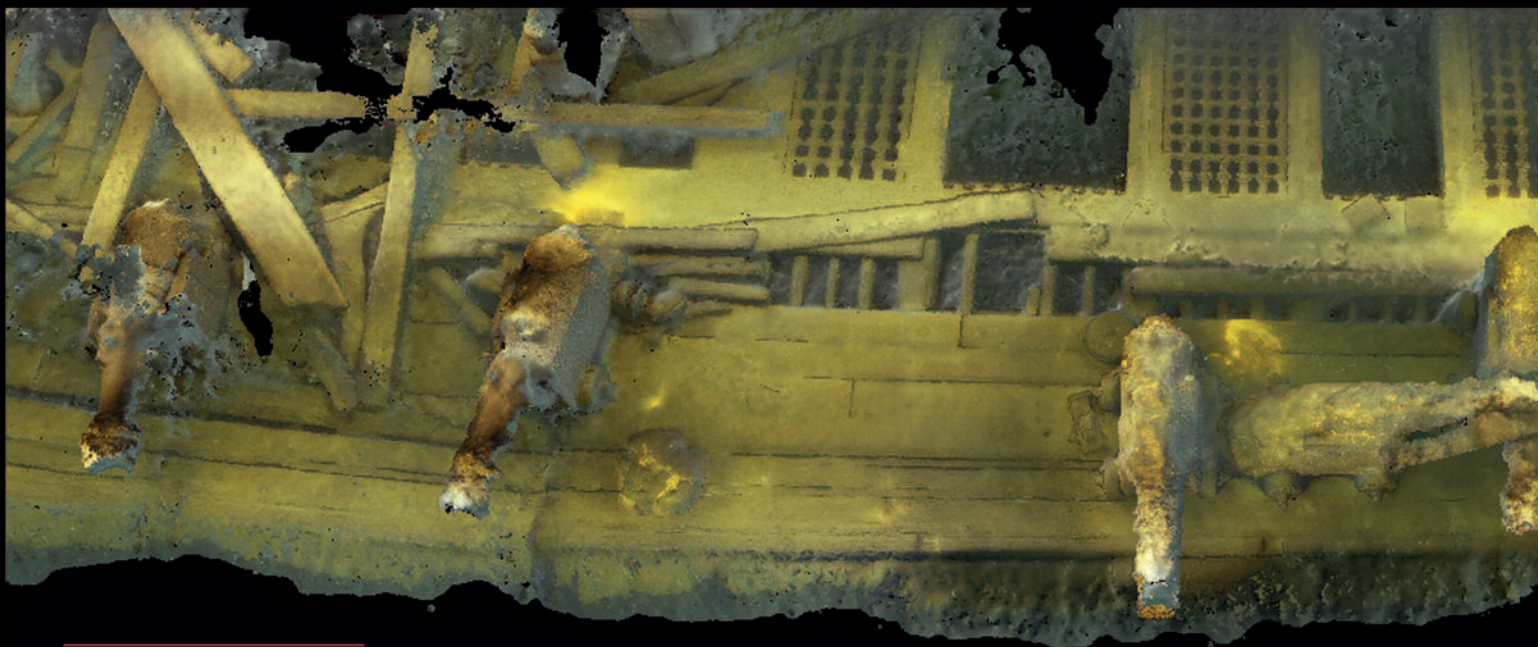
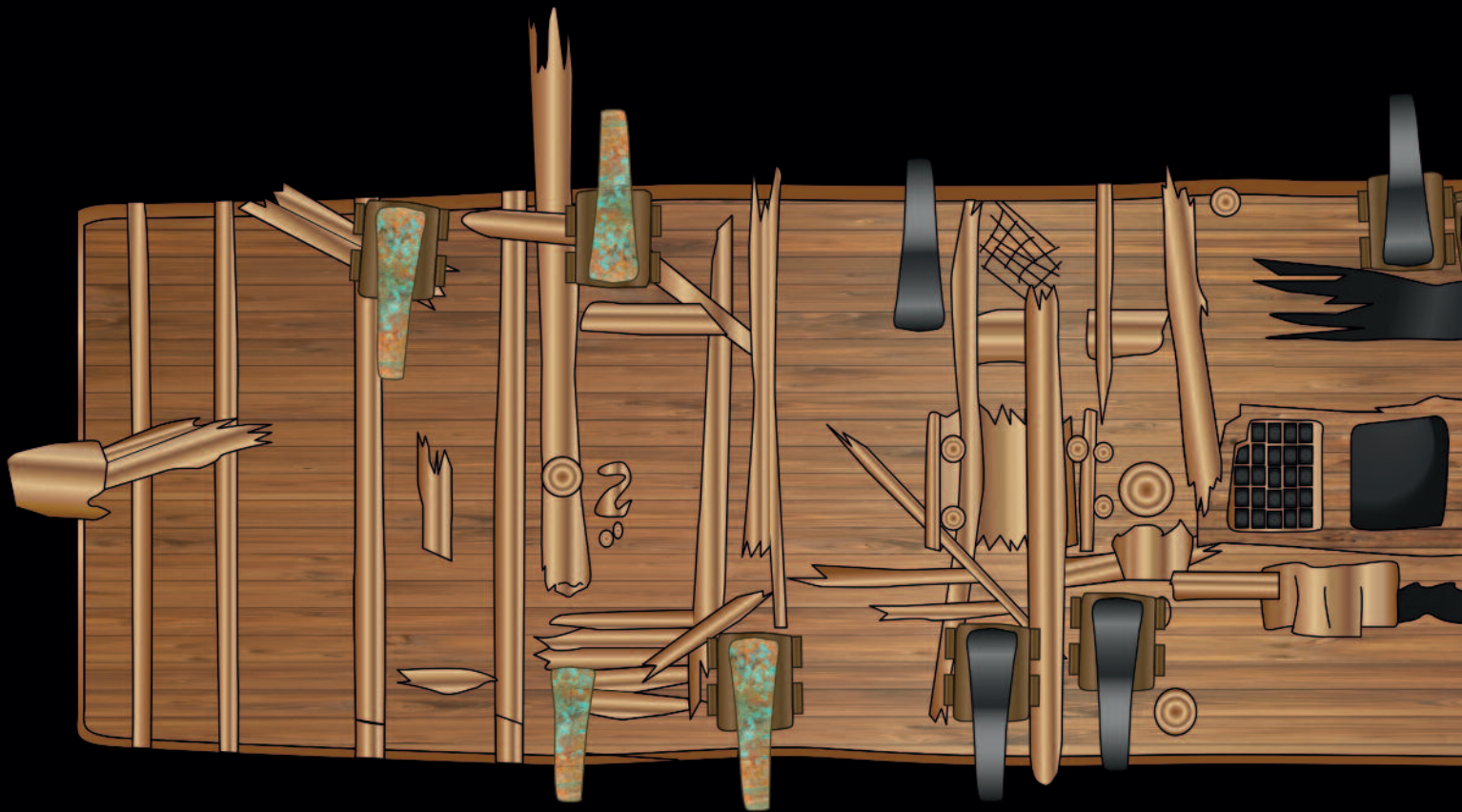
'Is het echt ons schip?'. Dat is een veel gestelde vraag na de bekendmaking van de ontdekking in maart 2016. De lengte van het schip en het aantal kanonnen kloppen. Eigenlijk vormt deze combinatie een soort DNA. Het Huis te Warmelo was een schip van 125 Amsterdamse voeten lang (ruim 35 meter) en 44 kanonnen. Deze verhouding is niet uniek

maar zeker niet gangbaar. Een Nederlands oorlogsschip van 44 kanonnen was meestal enkele meters langer.

Ook details uit het bestek bevestigen de identiteit van het oorlogsschip. Zo moest de scheepsbouwer zogeheten Engelse kaapstanders leveren. Dit type kaapstander is op het dek van het scheepswrak aangetroffen. Wanneer het 3D-model gereed is, kunnen meer onderdelen van het bestek worden getoetst.

De zeekaart die tot de ontdekking van het schip leidde, is misschien wel het belangrijkste bewijs dat het Medemblikker oorlogsschip is gevonden. De juistheid van de locatie is bevestigd door een logboek van een Engels oorlogsschip.

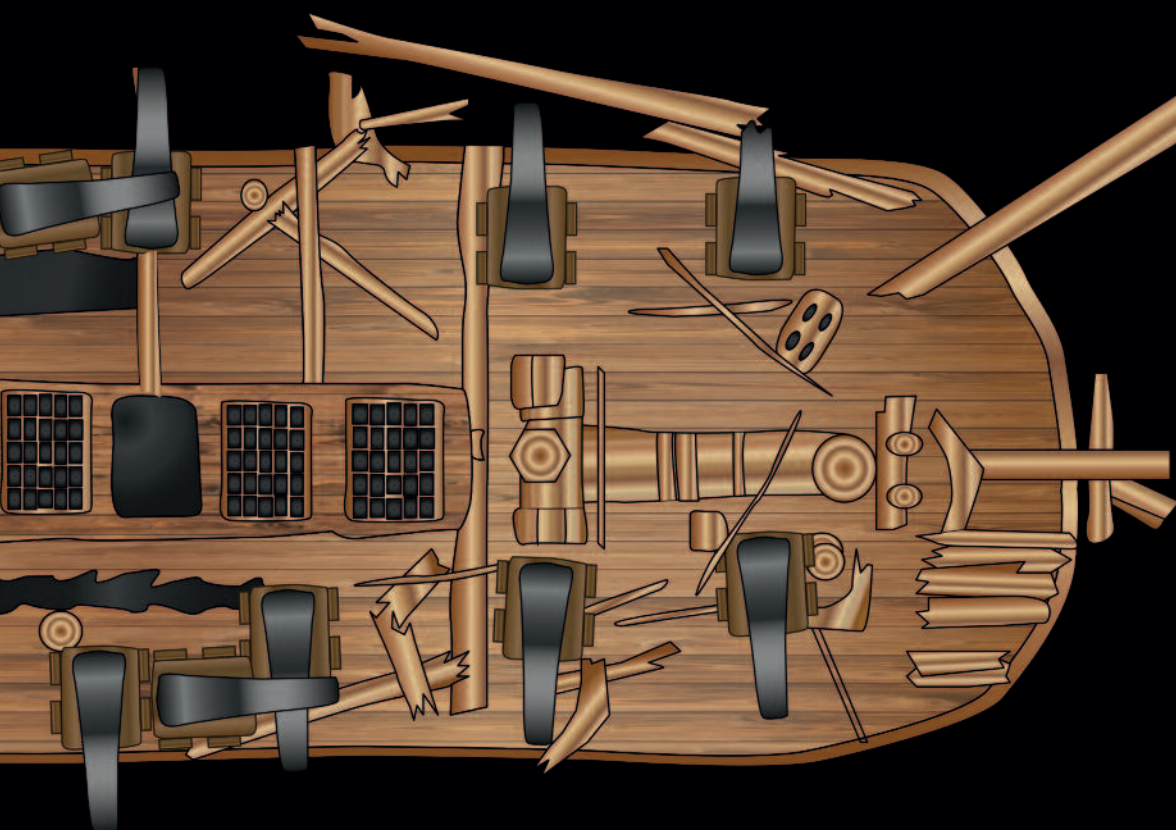
Dus ja, het moet ons schip zijn! En het is een unieke archeologische vondst. Want een dergelijk gaaf Nederlands oorlogsschip uit de (late) Gouden Eeuw is nooit eerder gevonden.

3D-model van het bovendek van het Huis te Warmelo.

3D model of the upper deck of the Huis te Warmelo.

3D -malli Huis te Warmelon pääkannesta.

SUBZONE

Archaeology in West Frisia 21 County Medemblik

‘Yes, we have found
your ship’

About the discovery and history of a man-of-war
from Medemblik in Finnish waters

In March 2016, some very special archaeological news was announced. An exceptionally well-preserved man-of-war dating from the beginning of the 18th century had been found at the bottom of the Gulf of Finland. The wooden structure of the hull was virtually intact, and even the guns were still visible, standing on the upper deck. The ship has been identified as the Dutch frigate *Huis te Warmelo* of the West Frisian admiralty, built in Medemblik. The announcement in March triggered new research on the wreck at the bottom of the sea. In addition to this research was undertaken in archives, with the aim of recovering documents relating to the ship. The question on everyone's lips was: 'is it really our ship'?

The search for the ship had been prompted by information shown on an 18th-century nautical chart in the collection of the Maritime Museum in Rotterdam. In the middle of the Gulf of Finland, south of the Finnish town of Porvoo and west of the Russian island of Gogland were the words 'Here the North Holland man-of-war was lost 1715'. The only man-of-war that could fit this description is the frigate *Huis te Warmelo*, which sank in Finnish waters on the 25th of August 1715. Almost three centuries later, in 2015, the nautical chart and the ship's main specifications were sent to maritime archaeologists in Estonia and Finland. They replied surprisingly quickly: 'Yes, we have found your ship!'

In 1837 J. Braaff made this water colour of the Royal Netherlands Naval College in Medemblik. The frigate Huis te Warmelo was built on this location.

J. Braaff maakte in 1837 deze aquarel van het Koninklijk Instituut voor de Marine in Medemblik. Op deze locatie is het fregat Huis te Warmelo gebouwd.

J. Braaff maalasi vuonna 1837 tämän vesivärimaalauksen Alankomaiden kuninkaallisesta merenkulkuopistosta Medemblikissä. Huis te Warmelo rakennettiin tässä paikassa.

*Een beting voor het vastmaken van touwen.
A bitt to fasten ropes.*

Köysien kiinnitykseen tarkoitettu rakenne.

'Kalbådagrund gunship'

Soon spectacular underwater images of the 'Kalbådagrund gunship' followed. This name had been given to the shipwreck by divers some years before and referred to the presence of underwater rocks, nearby Pictures and video clips, made by the Finnish research company Sub-Zone, show a wooden hull with lots of recognizable parts like gratings on the deck, anchors, guns on carriages and pulleys. The man-of-war is situated on the seabed in a straight position, some 64 meters below sea level.

*Diving team prepares for diving to the wreck.
Duikteam maakt zich gereed om naar het wrak te duiken.
Sukellustiimi valmistautuu sukellukseen hyllylle.*

Kalbådagrund lighthouse, about one nautical mile from the wreck location.

De vuurtoren op Kalbådagrund, ongeveer één zeemijl van de wraklocatie.

Kalbådagrundin majakka noin yhden merimailin päässä hyllyn paikasta.

Due to the natural environment the ship's wood is in a very good condition. There is no damage by voracious ship worms because of the low salinity of the sea water, and preservation has also benefited from the absence of damaging tidal flows. The low temperature of the sea water in the Gulf of Finland and the low oxygen level have also helped to preserve the wood.

The 'Kalbådagrund gunship', which has now been reliably identified as the Huis te Warmelo, was first came to the attention of Finnish authorities during seabed research in 2002. Four years later the dimensions of the wreck were accurately measured for the first time, and it was identified as an 18th century man-of-war. But where had this ship come from? A ship of Russian or Swedish origin was thought most likely because in the 18th century these nations had fought several sea battles off what is now the coast of Finland. But no match could be found in Russian and Swedish archives and the identity of the wreck remained unknown until the archival information from the Netherlands was delivered in 2015.

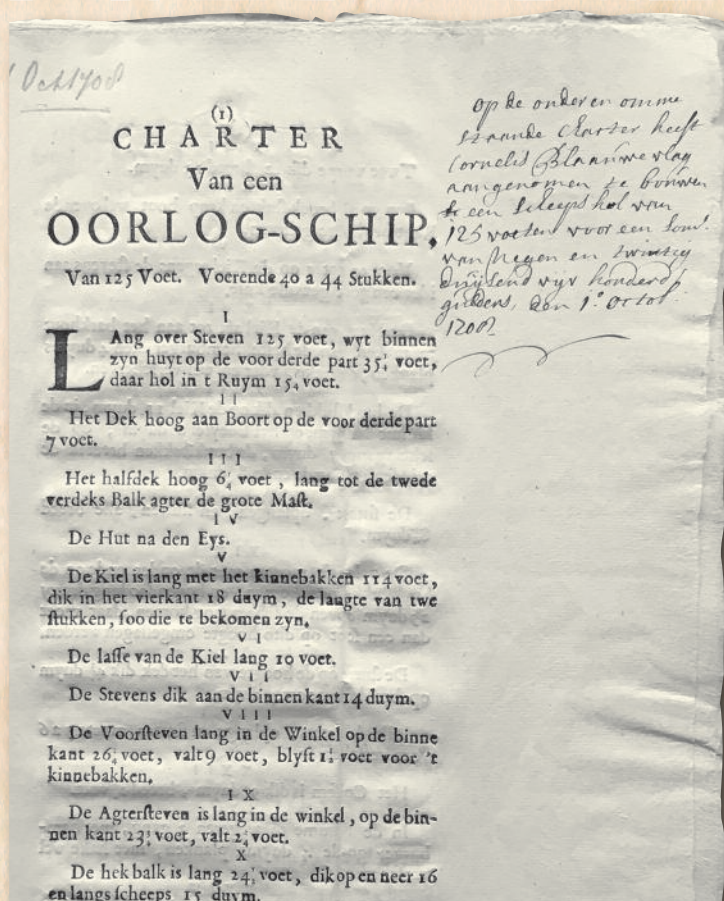
Medemblik and the West Frisian admiralty

The man-of-war Huis te Warmelo was built in Medemblik. The keel was laid in the autumn of 1708 and the ship was launched in the following year. The man-of-war was built by order of the Admiralty of West Frisia and the Northern Quarter, one of the five admiralities that organized

and managed the Dutch naval fleet in the 17th and 18th century. The board and administration of the West Frisian admiralty was based in Hoorn and Enkhuizen and most of the West Frisian men-of-war were therefore built and equipped in these towns. The fact that Medemblik could participate in the building and equipping of warships was a politically hard-fought right and the town had gained this privilege due to its favourable position on the main passage to the open sea (and the Isle of Texel) and its spacious harbours. These qualities were also exploited by the admiralty of Amsterdam, whose ships regularly visited the harbour of Medemblik. Indeed, such was the flow of ships that Amsterdam even had a commissioner on-site to look after their affairs.

The activities of the West Frisian admiralty in Medemblik were supervised by officials from Hoorn and Enkhuizen. To facilitate the equipping of men-of-war in Medemblik, the admiralty owned a modest warehouse at the Pekelharinghaven. The warehouse was used for storing sails, ropes and arms. In the course of the 18th century the storage capacity was increased by the purchase of some additional warehouses. The Admiralty of West Frisia and the Northern Quarter also had a shipyard at the south side of the Westerhaven, this was known as the Admiraaliteitswerf or Landswerf. At about the same time that the frigate Huis te Warmelo was built, the admiralty gained ownership of this shipyard. In 1712, four West Frisian men-of-war were anchored in the port of

First page of the specifications for building the Huis te Warmelo.

Eerste pagina van het bestek op basis waarvan het Huis te Warmelo is gebouwd.

Huis te Warmelon rakentamisen teknisten tietojen ensimmäinen sivu.

Masts are put in a new man-of-war, portrayed by S. van der Meulen about 1700.

In een nieuw oorlogsschip worden masten geplaatst, uitgebeeld door S. van der Meulen omstreeks 1700.

Mastojen pystytys uuteen sotalaivaan, S. van der Meulenin kuvaamana noin vuonna 1700.

Medemblik: the Huis te Warmelo, the Oranjespruit, the Kasteel van Medemblik and the Wapen van Alkmaar. The Oranjespruit was a small patrol vessel, and was equipped each year in Medemblik to serve in the waters around the Isle of Texel and in the Vlie. The other two ships were larger ships of the line. After years of unemployment these colossi were no longer deemed to be of any use. Due to their old age the admiralty sold the two ships of the line in 1713 and 1726.

A new man-of-war

The frigate Huis te Warmelo was one of five new men-of-war, that had been built by the Admiralty of West Frisia and the Northern Quarter in 1708. New ships were needed to replace old and lost ones. At that time the Netherlands were involved in the war of the Spanish Succession (1701-1713), a war in which the English and Dutch naval fleets opposed the French and the Spanish fleets.

The new ships were built in two batches. The assignment for building

the Huis te Warmelo, a ship of the second batch, was tendered on the 1st of October 1708 in Enkhuizen. Public tenders for building new warships were common practice in West Frisia.

We are fortunate that the conditions and specifications of the 1708-tender have been preserved. The specifications contain detailed information about the measurements of the ship and were carefully followed by the contractor. The contract to build the Huis te Warmelo was granted to Cornelis Blaauwevlag, an Enkhuizen-based shipbuilder for a bid of 29.500 guilders.

The tender only included the construction of the hull, not the rigging, and a few weeks later the admiralty of Amsterdam approved the delivery of the masts for the new ship. The launch of the ship probably took place in the summer of 1709. It was

at this point that the new the frigate was officially named Huis te Warmelo, is the name of an estate in the Dutch province of Overijssel. In 1709 the estate was the residence of Joan Albert Gabriel Sloet. Sloet was member of the board of the West Frisian admiralty, representing Overijssel. Blaauwevlag's work was inspected on the 17th of September 1709. With the exception of some small imperfections the ship met the admiralty's requirements. The contractor promised to fix these imperfections within 14 days.

Mission to the Baltic Sea

After the delivery of the hull, the admiralty took care of the rigging. The West Frisian admiralty accounts from 1711-1712 list dozens of carpenters, working at the Huis te Warmelo in Medemblik. There are no records to suggest that the new ship

ever saw active service against the French or the Spanish. The war of the Spanish Succession ended in 1713 with the Treaty of Utrecht.

It was not long, however, before another conflict, this time in northern Europe, called for the deployment of the ship. The Russian tsar and Swedish king were struggling for power in the Baltic Sea, disruption caused by this conflict led to serious damage to the Dutch economy. In an effort to cut off supplies to Russian ports merchant ships carrying grain from Riga and Gdansk (Danzig), were captured by Swedish privateers and warships, irrespective of their nationality. On the 1st of June 1715, 12 Dutch men-of-war left the roads of Texel, and set sail for the Baltic Sea. The frigate Huis te Warmelo was among these ships and their mission was to steer a convoy of 200 Dutch merchant vessels through the war zone and safely back home.

The Huis te Warmelo was commanded by captain François de Groot from Alkmaar. Both of his lieutenants were from Medemblik, along with the chief skipper, the chief clerk, the chief boatswain and the chief gunner. Indeed, this was a very local crew, and half of the 200 crew members were either from Alkmaar or Medemblik.

The journey to the Baltic Sea went well. The convoy passed the Sound Toll one week after departure. In the Sound they were joined by 20 English men-of-war and 100 English merchant ships. The highest ranking officers of the combined fleet were the English admiral John Norris and rear-admiral Lucas de Veth of the Admiralty of Amsterdam. Beyond the Sound the huge fleet of 300 merchant men and 32 men-of-war sailed to the east towards Gdansk, then heading for Riga to the north and finally sailing eastbound to Tallinn (Reval) on the Gulf of Finland. Near Gdansk and Riga a large number of ships separated from the main fleet. Merchant men sailing to these destinations would be picked up later. On the 30th of June 1715 the English-Dutch naval fleet and the remaining merchant men arrived in the Bay of Tallinn.

Route of the frigate Huis te Warmelo in 1715.
Route van het fregat Huis te Warmelo in 1715.
Fregatti Huis te Warmelon reitti vuonna 1715.

Detail of the 18th century nautical chart showing the location of the sunken man-of-war.

Detail van de 18de-eeuwse zeekaart met de locatie van het verongelukte oorlogsschip.

Yksityiskohta 1700-luvun merikartasta, jossa on merkittynä uponneen sotalaivan paikka.

An unfortunate accident

Near Tallinn the last ships separated from the main fleet. About 50 merchant men, mostly English, took off on the 1st of July for Saint Petersburg, the farthest destination of the convoy. These merchant men were escorted by five warships until Gogland, an island halfway between Tallinn and Saint Petersburg. Beyond Gogland only the English frigate Mermaid sailed on to Saint Petersburg. The other men-of-war returned to Tallinn and re-joined the main fleet. In July the allied naval fleet was cruising in the Baltic Sea and there had been no confrontations with the Swedish navy. Because merchant ships in Saint Petersburg were allowed 40 days to unload and reload their cargoes, the warships returned to the Bay of Tallinn at the beginning of August. On

the 5th of August four men-of-war sailed to rendezvous at Gogland: the Assistance, the Weymouth, the Huis te Warmelo and a second Dutch warship. These were probably the same ships that had sailed to Gogland one month earlier. The four men-of-war anchored at the east side of the island on the 6th of August and waited for the Saint Petersburg ships to arrive. The Mermaid and the merchant men only reached Gogland on the 24th of August, two weeks later than expected. At this point the ships immediately set sail for Tallinn. The ships logs show that a very strong northeast wind was blowing and that heavy rainfall caused bad visibility. Just after midnight things went terribly wrong for the Huis te Warmelo. About 40 nautical miles from Gogland the frigate hit a submerged rock and sank shortly afterwards. A distress call of three

gunshots was heard, but not understood by the English warships. The men on the sinking ship had to rescue themselves, with boats and other means as they fought against the high waves and the cold sea water in the nocturnal darkness. Only 75 of the 200 crew members survived the unfortunate accident and were picked up by English merchant vessels. News about the accident reached patria in mid-September. The *Oprechte Haerlemsche courant* of the 13th of September erroneously named the lost ship as the *Medemblick*, a clear reference to its home base.

New research in 2016

In April 2016 research company SubZone used sonar equipment to make an image of the man-of-war on the sea bed. Underwater the sonar transmits pulses of sound and captures the reflected pulses. The different 'travel times' of the reflected pulses create a visual image. For the first time it was possible to create an overall picture of the *Medemblik* man-of-war and this brought new insights. It became clear, for instance, that all three masts of the ship are still present. After the Finnish National Board of Antiquities authorized new research

at the wreck location, in the summer of 2016, every part of the ship has been documented precisely by SubZone in cooperation with the RCE. To prevent the loss of historical information, the wreck has been given legal protection, and it is not allowed to move, lift or damage any part of the ship. Tens of thousands of images, captured by film cameras have been processed with photogrammetry software. In this way SubZone have created a 3D scale model of the wreck site.

Besides the underwater research in the Gulf of Finland, additional historical archives have been visited to find more records about the ship and her crew. Indeed, every crew member has their own story to tell. Take, for example, Jan Stek, a sailor from *Medemblik*. His youngest child was baptized in *Medemblik* on the 25th of August, the day that the ship sank. It seems likely Jan was one of the victims and lost his life because his name does not appear again in archival records after this date.

And finally

'Is it really our ship?' That's a frequently asked question since the announcement of the discovery in March 2016.

Nautical chart of the Baltic Sea region about 1720.

Zeekaart van het Oostzeegebied van omstreeks 1720.

Itämeren alueen merikartta noin vuodelta 1720.

Frechen stoneware jug from the wreck (1675-1725). Ø 12 cm.

Frechen steengoed kan uit het wrak (1675-1725). Ø 12 cm.

Frechen hylystä (1675-1725). Ø 12 cm.

*Capstan at the front of the ship.
Kaapstaander aan de voorzijde van het schip.
Laivan keulassa oleva kapstaani.*

The length of the ship and the number of guns certainly correspond. Actually, this combination is a sort of DNA. The Huis te Warmelo was a 125 feet ship (35 metres), and carried 44 guns. This rate is not unique but certainly not standard. Usually a Dutch man-of-war with 44 guns would have been a few metres longer. But more detailed specifications confirm the identity of the ship, like the so-called 'English capstans' that the shipbuilder had to deliver. This type of capstan has been found on the wreck's deck. When the 3D model is ready, more details can be checked with the original specifications. The nautical chart that led to the discovery of the ship is perhaps the most important proof of its identity. The log of an English man-of-war has also confirmed the precision of the location. So yes, this must be our ship. And it is a one-of-a-kind archaeological find. A man-of-war from the (late) Dutch Golden Age in this condition has never been found before.

Stern decoration at the bottom of the sea, probably a boekman.

Spiegelversiering op de zeebodem, waarschijnlijk een boekman.

Perän koriste merenpohjassa, todennäköisesti boekman.

Colofon

Text: Peter Swart
Editing: Michiel Bartels
English corrections: James Symonds
Finnish captions: Immi Wallin

© Afbeeldingen / Figures:

Hoogsteder & Hoogsteder, Den Haag: NL1-1. Marco Stoker, in opdracht van de Volkskrant: EN1-1. Maritiem Museum Rotterdam: EN5-2. Nationaal Archief, Den Haag: NL4-1, EN4-1. The National Archives, Kew, VK: NL7-1. Noord-Hollands Archief, Haarlem: NL3-1/2. Rijksmuseum, Amsterdam: EN4-2, NL4-2. Het Nationaal Scheepvaartmuseum, Amsterdam: EN2-1, EN6-1. SubZone, Helsinki, FI: NL2-1/2, NL5-1/2/3, NL6-1/2, NL8 & 9, EN2-2, EN3-1/2, EN6-2, EN7-1/2.

Dank gaat uit naar / Acknowledgements:

Immi Wallin and the SubZone team, Gemeente Medemblik, Finnish National Board of Antiquities, Nederlandse Ambassade Helsinki, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Lions Club Hoorn. Rob Baars, Hans Eelman, Ton van der Horst, Erki Russow, Willem Vos.

Voor meer informatie / More info:

Archeologie West-Friesland, Gemeente Hoorn, Postbus 603,
1620 AR Hoorn, Nederland
archeologie@hoorn.nl
www.archeologiewestfriesland.nl
(0031) (0)6304-68593
SubZone: www.facebook.com/subzoneltd/

Cover Nederlands: Een Nederlands oorlogsschip in het Marsdiep, geschilderd door L. Bakhuizen in 1701.

*A Dutch man-of-war in the Marsdiep, painted by L. Bakhuizen in 1701.
Hollantilainen sota-alus Marsdiepissa. Maalaus L. Bakhuizen v.1701.*

*Cover Engels: The frigate Huis te Warmelo, drawn by M. Stoker in August 2016.
Het fregat Huis te Warmelo, getekend door M. Stoker in augustus 2016.
Fregatti Huis te Warmelo, maalannut M. Stoker elokuussa 2016.*

*Coat of arms of the Admiralty of West Frisia and the Northern Quarter.
Wapen van de Admiraliteit van West-Friesland en het Noorderkwartier.
Länsi-Friisinmaan Amiraliteetin ja Pohjoisen Alueen (Noorderkwartier) vaakuna.*

SUBZONE